

Inbreng verslag van een schriftelijk overleg

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 29 november 2013 inzake de Evaluatie Onderwijsagenda voor Caribisch Nederland – 2012/2013 (Kamerstuk 31 568, nr. 131).

De voorzitter van de commissie
Wolbert

Adjunct-griffier van de commissie
Klapwijk

I	Vragen en opmerkingen uit de fracties	2
1.	Algemeen	2
2.	De kwaliteit omhoog	2
3.	Versterken van de kwaliteit van leraren, schoolleiding en schoolbesturen	4
4.	Onderwijszorg op maat	5
5.	Aantrekkelijk beroepsonderwijs	5
6.	Randvoorwaarden op orde	6
7.	Tot slot	6
8.	Bijlage bij brief «Evaluatie Onderwijsagenda voor Caribisch Nederland – 2012–2013»	6
II	Reactie van de staatssecretaris	7

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

1. Algemeen

De leden van de VVD hebben kennisgenomen van de evaluatie van de onderwijsagenda voor Caribisch Nederland. Zij erkennen dat ondanks het feit dat Caribisch Nederland onderdeel is van het Koninkrijk en in principe de kwaliteit van het onderwijs gelijk moet zijn aan dat van Nederland, de context van Caribisch Nederland toch een geheel eigen is. Gezien de financiële ondersteuning zien zij aanleiding tot het stellen van een aantal vragen.

De leden van de PvdA-fractie hebben met enige zorg kennisgenomen van de onderhavige brief.

De leden van de SP-fractie zijn tevreden dat de staatssecretaris hoge ambities heeft voor de kwaliteit van het onderwijs op de BES-eilanden. De leden vragen zich wel af of de ambitie om in 2016 de basiskwaliteit op orde te hebben behalve zeer wenselijk ook reëel is. Zij zijn daarom blij dat de staatssecretaris komend jaar naar aanleiding van de inspectierapportage met betrokkenen op de eilanden in gesprek gaat.

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de evaluatie van de onderwijsagenda Caribisch Nederland. Deze leden wijzen op de bijzondere situatie van de scholen in Caribisch Nederland, niet alleen vanwege de problemen die er spelen op het gebied van taal en zorg, maar ook vanwege de kosten voor onderwijsmateriaal en -personeel, die moeilijk vergelijkbaar zijn met de kosten die een school in het Europese deel van Nederland heeft. De leden zien dat de staatssecretaris deze verschillen in zijn brief wel beschrijft, maar er in de bekostiging weinig tot geen rekening mee houdt. Om de ambitie op het gebied van onderwijskwaliteit te halen, is het noodzakelijk om hier wel rekening mee te houden. Anders blijft het slechts bij een papieren doel; want zonder toereikende bekostiging halen we de gewenste ambities niet, zo vrezen deze leden.

2. De kwaliteit omhoog

De leden van de VVD-fractie lezen dat de doelstelling is om in 2016 een naar Nederlandse én Caribische maatstaven aanvaardbaar niveau van kwaliteit te hebben. Volgens deze leden is afgesproken dat het niveau op de eilanden naar Caribische maatstaven is en niet naar Nederlandse, omdat dit in de regio een ontwrichtend effect heeft. Kan de staatssecretaris daar op reageren? Hoe is dit niveau geoperationaliseerd en is er bijvoorbeeld een nulmeting gedaan, zo vragen zij. Hoe is de voortgang op

de kwaliteitsontwikkeling? Wordt de doelstelling in 2016 gehaald, zo informeren deze leden.

De leden van de PvdA-fractie lezen in de brief over verbeteringen over bijna de hele linie, maar dit wordt niet gekwantificeerd of uitgelegd. Deze leden hechten temeer aan zo'n kwantificering of uitleg, omdat zij ook juist tegengestelde signalen ontvangen. Een voorbeeld daarvan is het *Rapport van bevindingen kwaliteitsonderzoek bij de Gwendoline van Putten School* dat de Inspectie van het Onderwijs vaststelde op 19 november 2013. Dit rapport maakt er melding van dat op deze school voor havo, praktijkonderwijs en vmbo al in 2011 «de kwaliteit ernstige tekortkomingen kent». Sindsdien is de kwaliteit nog onvoldoende verbeterd, zo blijkt uit het feit dat geen van de kwaliteitsdomeinen nog voldoet aan de basiskwaliteit. Het sombere beeld van de situatie wordt nog aangevuld met: «Zolang er geen sprake is van vertrouwen tussen schoolleiding en team is een eendrachtige uitvoering van verbeteringen niet mogelijk.» Kan de staatssecretaris toelichten of hij deze constatering beschouwt als een incidenteel probleem? Kent de staatssecretaris meer van zulke situaties, zo vragen zij.

De leden van deze fractie missen in de brief een uitleg van de taalproblematiek. Er zijn allerlei onderzoeken gaande, terwijl problemen groot zijn. De aan het woord zijnde leden zijn benieuwd wanneer het consortium van deskundigen tot conclusies en aanbevelingen komt met betrekking tot hulpmiddelen voor het onderwijs in het Nederlands. Zij zien graag dat de resultaten van dit onderzoek met de Kamer gedeeld worden. Een deel van de jongeren in Caribisch Nederland loopt onnodig onderwijsachterstanden op doordat ze in het Nederlands les krijgen, terwijl ze die taal niet beheersen. De Gwendoline van Putten School heeft in haar reactie op het kritische rapport van de Inspectie hier ook zorgen over geuit: zij zien graag dat de methode voor het Nederlands als tweede taal in Caribisch Nederlands spoedig wordt ontwikkeld. Deze leden vragen of het juist is dat met het schrijven van een methode hierover nog niet is begonnen. De genoemde leden vragen of de problematiek niet dermate belangrijk is dat op de Bovenwindse eilanden (St. Eustatius, Saba) volledig Engelstalig onderwijs moet worden aangeboden. In het eerder genoemde rapport over de Gwendoline van Putten School lezen de leden namelijk dat deze school geen concreet taalbeleid kent. De Inspectie geeft naar het oordeel van de leden zeer terecht aan dat voor een school met leerlingen die het Nederlands niet machtig zijn en waar kinderen werken met boeken die zij nauwelijks begrijpen, een concreet taalbeleid essentieel is. Zelfs het Engels wordt in het Nederlands getoetst, waardoor de scores van de leerlingen niet alleen afhangen van hun kennis van het Engels, maar ook van hun kennis van het Nederlands. De leden van deze fractie maken zich dan ook grote zorgen over het nog steeds niet bestaan van een uitgewerkt taalbeleidsplan op deze school. Hoe kijkt de staatssecretaris hier tegenaan, zo willen deze leden weten.

De genoemde leden merken op dat het Nederlands voor de toekomst van veel leerlingen wel van groot belang is. Daarom zou er een intensief programma naast het Engelstalige onderwijs moeten zijn waar kinderen Nederlands leren. Dit zou (deels) optioneel kunnen zijn. Hoe kijkt de staatssecretaris hier tegenaan, zo vragen zij.

Deze leden onderkennen dat het stimuleren van het volgen van vervolgonderwijs buiten Nederland een deel van de problemen kan oplossen en vragen zich in het verlengde hiervan af in hoeverre het onderwijssysteem op de eilanden aansluit bij vervolgonderwijs in de Verenigde Staten. Is de indruk die deze leden hebben juist, dat het nu voor inwoners van de BES-eilanden gemakkelijker is om naar Nederland te gaan voor vervolgonderwijs dan naar de Verenigde Staten? Is de staatssecretaris bereid in kaart te brengen welke knelpunten aanwezig zijn wat betreft de aansluiting tussen middelbaar onderwijs in Caribisch Nederland en

vervolgonderwijs in de Verenigde Staten en op welke wijze hij deze probeert weg te nemen? Waarom draagt Nederland bijvoorbeeld niet evenredig bij aan de kosten van studeren in de Verenigde Staten, zoals zij bijdraagt aan de kosten van studeren in Nederland, zo informeren deze leden.

Daarnaast vragen de leden van deze fractie wat er op de BES-eilanden gedaan kan worden om de culturele componenten in het lesmateriaal en in toetsen minder sterk te laten zijn. Zo kennen kinderen die op Bonaire opgroeien geen grachten of grachtenpanden en zijn ook de flora en fauna anders. Kinderen moeten veel zaken leren en begrijpen die ver buiten hun eigen belevingswereld liggen. Dit komt, zo begrijpen deze leden, hun leerprestaties niet ten goede. Heeft de staatssecretaris ook deze indruk? Hoe kan hij daar iets aan doen, zo willen zij weten.

De leden van de D66-fractie delen de ambitie van de staatssecretaris om de kwaliteit van het onderwijs op de BES-eilanden te verhogen, maar vragen zich af of de inzet van de staatssecretaris voldoende is om deze ambitie waar te maken, vooral waar het gaat om de bekostiging van het onderwijs in Caribisch Nederland. Zij hopen op betrokkenheid en begrip van de staatssecretaris voor scholen in Caribisch Nederland en de uitdagingen waar zij voor staan. Ook hier speelt onderwijs een cruciale rol voor de toekomst van jongeren en de eilanden.

De genoemde leden constateren dat is herbevestigd dat in 2016 de basiskwaliteit van het onderwijs op orde moet zijn. Deze ambitie delen deze leden. Met instemming lezen zij dat er al verbeteringen zijn gerealiseerd, maar ook dat er nog veel moet gebeuren. Voornoemde leden vragen aan de staatssecretaris wat er volgens hem aan extra inzet nodig is om het doel te bereiken.

De leden van deze fractie vragen de staatssecretaris of hij in kan gaan op de taalproblematiek op de eilanden waar de taal waarin les wordt gegeven verschilt tussen de verschillende onderwijslagen, zoals op Sint Eustatius, waar op de basisschool in het Engels wordt onderwezen terwijl de lessen en examens in het voortgezet onderwijs in het Nederlands zijn. Dit levert voor veel kinderen problemen op. Ook in het Unicef-rapport, waar de staatssecretaris in zijn brief naar verwijst, wordt op deze problematiek gewezen. Wat wil en kan de staatssecretaris hieraan doen, en wat zal de reikwijdte zijn van de haalbaarheidsstudie, zo vragen deze leden.

De genoemde leden maken zich ernstig zorgen over het voortgezet onderwijs op Sint Eustatius. Een recent inspectierapport laat zien dat er op de enige middelbare school op het eiland, de Gwendoline van Putten School, sprake is van een achteruitgang van de kwaliteit van het onderwijs, een verstoord schoolklimaat, veel tussentijdse afstroom, slechte eindexamenresultaten en gebrek aan doorlopende leerlijnen. Bovendien lijkt er geen zicht op snelle verbetering. Deze conclusies baren deze leden grote zorgen. Deelt de staatssecretaris deze zorgen? Is hij het met deze leden eens dat deze situatie zo snel mogelijk moet worden aangepakt? Zo ja, welke stappen gaat de staatssecretaris nemen, zo vragen zij.

3. Versterken van de kwaliteit van leraren, schoolleiding en schoolbesturen

De leden van de VVD-fractie vragen of de staatssecretaris de meetbare voortgang ten aanzien van de kwaliteit van leraren kan rapporteren op basis van de inspectierapportages. Kan de staatssecretaris aangeven of er gebruik wordt gemaakt van uitwisseling met Nederlandse docenten om het onderwijs ter plaatse te verbeteren? Als dat niet het geval is, is hij het met de genoemde leden eens dat uitwisseling kan bijdragen aan verbetering van het onderwijs in beide gebieden? In hoeverre bestaat er

samenwerking met lerarenopleidingen/pabo's in Nederland of andere landen gericht op het verbeteren van het niveau van het onderwijzend personeel, zo willen deze leden weten.

De leden van deze fractie vragen naar de harmonisatie van de onderwijs-salarissen. Welke harmonisatie is er, met Nederlandse salarissen of van de salarissen in het Caribisch gebied onderling? Waarom is deze harmonisatie gewenst? Wat was het probleem, wat kost het en waar komt dat geld vandaan? Van belang is dat de onderwijsadministratie op orde is. De genoemde leden hechten hier grote waarde aan. Heeft de staatssecretaris er vertrouwen in dat deze administratie op orde is of komt? Zo ja, waar is dat vertrouwen op gebaseerd? Indien nodig, welke extra inzet wordt door de staatssecretaris gepleegd om de administratie op orde te krijgen en wat kost deze inzet? Worden de rekeningen in Nederland gecontroleerd, zo vragen deze leden.

De leden van de PvdA-fractie maken zich grote zorgen over het gegeven dat veel leraren onbevoegd zijn en blijven. Leraren gebruiken ook nog steeds fysiek geweld om leerlingen te corrigeren en hebben te weinig pedagogische vaardigheden, zo blijkt uit de Unicef-rapporten over kinderrechten in Caribisch Nederland die eerder dit jaar verschenen. Kan de staatssecretaris aangeven op welke wijze hij met dit probleem omgaat?

De leden van de SP-fractie vragen hoe het mogelijk is dat van de 95 leraren die in 2012–2013 on- of onderbevoegd zouden zijn, er 13 «bij nader inzien» wel bevoegd bleken.

De leden van de D66-fractie lezen dat om het doel te halen er veel wordt gevraagd van schoolbestuurders, schoolleiders, leraren, ouders en leerlingen. Zij missen hierbij de rol van de Rijksoverheid. Welke verantwoordelijkheid ligt er bij de staatssecretaris? Wat is zijn inzet om bij te dragen aan het halen van de ambitie, zo vragen deze leden.

4. Onderwijszorg op maat

De leden van de VVD-fractie vragen of de staatssecretaris kan toelichten of het beoogde tijdpad om de onderwijszorg op maat te realiseren, gehaald zal worden.

De leden van de D66-fractie vragen naar de bekostiging van het speciaal onderwijs op Bonaire. Er is namelijk geen aanbod van speciaal onderwijs, maar er is wel een school die veel moeilijk of zeer moeilijk lerende kinderen onderwijs biedt, namelijk de Watapana-school. Zij waren voorheen ook een school voor speciaal onderwijs, maar zijn bij de transitie in 2010 een reguliere basisschool geworden. Zij bieden echter nog steeds plek aan leerlingen die voorheen in het speciaal onderwijs werden opgevangen. Voornoemde leden vragen welke gevolgen dit heeft voor de bekostiging van deze leerlingen en de school, en of de huidige bekostiging wel voldoende is om deze leerlingen passend onderwijs te bieden.

5. Aantrekkelijk beroepsonderwijs

De leden van de PvdA-fractie constateren dat over samenwerking met Aruba, Curaçao en Sint Maarten niets in de brief staat. Wat doet de Nederlandse regering om ervoor te zorgen dat ook op Sint Maarten en andere naburige eilanden geïnvesteerd wordt in het mbo, zodat minder jongeren vanuit de BES-eilanden naar Nederland komen? Deelt de staatssecretaris de mening dat jongeren van de eilanden beter op naburige eilanden vervolgonderwijs kunnen volgen dan in het verre Europees Nederland? De gebruikte techniek, materialen en dergelijke

zullen dan beter aansluiten bij hun latere werkzame leven, als zij op de eilanden wensen te blijven. Is de staatssecretaris bereid in kaart te brengen op welke wijze de aansluiting tussen enerzijds onderwijs op de BES-eilanden en anderzijds onderwijs in de drie landen van het Koninkrijk in het Caribisch gebied kan worden verbeterd, zo vragen zij.

6. Randvoorwaarden op orde

De leden van de SP-fractie vragen of de staatssecretaris specifiek kan aangeven waarom schooltoezicht en -administratie problematisch blijft. Ook vragen de leden in hoeverre de overdracht van de buitenonderhoudsgelden (motie-Haersma Buma) van invloed is op het onderhoud van schoolgebouwen op de BES-eilanden.

De leden van de D66-fractie hebben een aantal vragen over de bekostiging. Zij menen dat de bekostiging van scholen in Caribisch Nederland niet vergelijkbaar is met de bekostiging van scholen in het Europese deel van Nederland. Dit ligt met name in de uitdagingen die er zijn met betrekking tot het grote aantal leerlingen dat thuis een andere taal leert dan op school en het grote aantal zorgleerlingen, maar ook in bijvoorbeeld andere kosten waar het gaat om personeel en materiele instandhouding. Ook zijn er op bepaalde scholen noodgedwongen kleinere groepen, omdat de populatie nou eenmaal kleiner is. Voor de genoemde leden is niet duidelijk hoe de bekostiging van het onderwijs in Caribisch Nederland is opgebouwd, en hierdoor is het lastig in te schatten of de bekostiging in lijn ligt met de kosten die werkelijk worden gemaakt en nodig zijn om het onderwijs verder te verbeteren. Kan de staatssecretaris duidelijk maken hoe de bekostiging van het onderwijs in Caribisch Nederland is opgebouwd, waar specifiek de verschillen liggen met de bekostiging van scholen in het Europees deel van Nederland, en welke extra bekostiging er beschikbaar is om de taal- en zorgproblematiek blijvend aan te pakken? De genoemde leden vragen of de staatssecretaris voorts kan aangeven wat de bekostiging per leerling is vanaf 2010. De leden van deze fractie delen de wens van de staatssecretaris om de Scholengemeenschap Bonaire weer financieel gezond te maken. Daarvoor is het wel noodzakelijk dat de bekostiging toereikend is, zo menen deze leden. Als zij de brief van de staatssecretaris lezen, krijgen zij echter de indruk dat het voornaamste doel is om de uitgaven binnen een vastgesteld budgettair kader te brengen. Het is voor deze leden echter onduidelijk of dit budgettaire kader wel in de pas loopt met de ambities met betrekking tot het op orde brengen van de basiskwaliteit van onderwijs. Deze leden zouden er bij de staatssecretaris op willen aandringen éerst in kaart te brengen welke uitgaven nodig zijn om onderwijs te bieden dat aansluit bij de genoemde ambities, rekening houdend met het grote aantal zorgleerlingen, de taalproblematiek en de werkelijke kosten voor personeel en materieel. Is de staatssecretaris hiertoe bereid, zo willen deze leden weten.

7. Tot slot

De leden van de SP-fractie herkennen veel van de in de brief genoemde problemen en uitdagingen en kijken om die reden uit naar de themarapportage van de Inspectie over onderwijs in Caribisch Nederland.

8. Bijlage bij brief «Evaluatie Onderwijsagenda voor Caribisch Nederland – 2012/2013»

De leden van de VVD-fractie merken op dat het financiële overzicht per sector de investering tot nu toe laat zien, niet tot en met 2016. Wanneer stopt de stijging van de uitgaven? Kan de staatssecretaris het overzicht

met de komende jaren uitbreiden, en daar heldere doelstellingen aan koppelen zodat het effect van de middelen duidelijk zichtbaar is? De Eerste en Tweede Kamer worden immers alleen op hoofdlijnen geïnformeerd en kunnen op die hoofdlijnen bijsturen. Het lijkt genoemde leden dan ook vanzelfsprekend dat daar een aan geldstromen gekoppelde doelstelling voor gebruikt wordt. Hieraan kan de meting van de voortgang vervolgens gekoppeld worden.

De leden van deze fractie vragen wat de mening van de staatssecretaris is over de ratio 1 directeur op 3 leraren.

De genoemde leden merken op dat in de evaluatie niet genoemd wordt wat de voortgang is van de aanpak zwangere tienermeisjes. Deze is volgens de oorspronkelijke agenda bedoeld om ook deze meisjes een opleiding af te laten ronden. Kan de staatssecretaris aangeven waarom dit niet is opgenomen in de evaluatie én wat de huidige stand van zaken is, zo vragen zij.

II Reactie van de staatssecretaris